



МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ

ГБОУ «Сорокская сойотская школа – интернат среднего общего образования»

<p>«Рассмотрено» Руководитель МО <u>Хулуева Н.В. / Хулуева /</u> Протокол № 1 от « 28 » августа 2023г</p>	<p>«Согласовано» Заместитель директора по УМР ГБОУ «ССШИ СОО» <u>Бадеева Т.Г. / Бадеева /</u> от « 28 »августа 2023 г</p>	<p>«Утверждено» Директор ГБОУ «ССШИ СОО» <u>Ниндакова З.У. / Ниндакова /</u> Приказ № 68 от «28» 2023 г М.П. ГБОУ «ССШИСОО»</p>
---	---	---

Рабочая программа

по бурятской литературе 7 класс

предмет, класс

Дугаровой Светланы Готобдоржиевны

ФИО должность

Рассмотрено на заседании

Педагогического совета

Протокол № 1

от 28 августа 2023 г

у. Сорок 2023-2024 уч.год

## Тайлбари бэшэг.

Программа разработана на основе следующих нормативных документов и методических материалов:

-Федеральный закон об образовании в Российской Федерации № 273-ФЗ от 29.12.2012;  
-Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от «17» декабря 2010 г. № 1897;

-Приказ Министерства просвещения Российской Федерации от 20.05.2020 № 254 "Об утверждении федерального перечня учебников, допущенных к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования организациями, осуществляющими образовательную деятельность"

Приказ Министерства образования и науки Республики Бурятия от 17.09.2019г №1366 «Об утверждении перечня учебников и учебно-методических пособий»

Буряад нургуулин программанууд «Буряад литература» 5-9 классуд, 2008; по бурятской литературе в 7 классе к УМК для 7 класса С.А.Ошорова, С.С.Балданова «Буряад литература» 7 класс, Улаан- Удэ «Бэлиг» 2018

- Положение о рабочей программе ГБОУ «Сорокская сойотская школа-интернат среднего общего образования»  
- Основная образовательная программа основного общего образования ГБОУ «Сорокская сойотская школа-интернат среднего общего образования»  
- Учебный план ГБОУ «Сорокская сойотская школа-интернат среднего общего образования»

Для реализации программы используется учебник: Бурятская литература 7 класс С.А.Ошорова, С.С.Балданова «Буряад литература» 7 класс, Улаан- Удэ «Бэлиг» 2018

### Место предмета в федеральном базисном учебном плане

Согласно федеральному базисному учебному плану для образовательных учреждений Российской Федерации на изучение бурятского языка в 7 класс отводится **2 ч в неделю, всего 68**

2004 оной мартын 5-най Буралсалай министерствын захиралта дээрэ ундэбэлжэ зохоогдофон, творческоор хэрэглэхэ гэбэн удхатайгаар байгуулагдабан туршалгын программа баримталан, 7 -дохи класста ажалай туршалгын программа С.А. Ошорова, С.С. Балданова «Буряад литература» ном- хрестомати (хоёр хубитай) хэрэглэгдэжэ зохоогдобо.

Арадай аман зохеол аман угын, уран Байханай литература бэшэмэл угын искусство, тиимэбээ уран зохеол зохооходоо уран хурса, шэмэг удхатай угэ гол тулэб аргуудай нэгэн болоно.

Нугөө талаһаа, уран зохеол хун тухай, тэрэнэй доторой байдал, хуниие тойрон байбан оршон байдал, байгаали, хунэй ажабайдал, арад зоной ажамидарал г.м. тухай зохоогдофон байдаг. Бодото юумэнууд, унэн болофон уйлэ хэрэгууд, бодото байдал уран зохеолой,

уран Байханай литературы ундэБэн боложо хэрэглэгдэдэг. Уран зохоолшо бодото байдал дээрэ ундэБэлжэ, тэрэниие Бажааж, ухаан бодолойнгоо хусеер, Банаагаараа тэрэниие уран гое болгожо, ном соогоо уран Байханаар, гоеор зохоогдоБон байдал бии болгодог, энэ байдалын унэн бодото байдалда адлирхуу байдаг гэжэ Бурагшадта ойлгуулха шухала.

Уран Байханай литература гу, али уран зохоол шудалан узэлгын **гол зорилгонууд** гэбэл:

- уран Байханай литература хунэй, хун турэлтэнэй ажаמידаралда тусхай Буури эзэлдэг, тэдэнэй хугжэлтэдэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран Байханай литература шудалан узэлгэ хадаа турэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соел болбосорол, ёБо заншал ойлгожо абалгынтусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- искусствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжа угэхэ;
- уран зохоол уншаха дуратай болгохо, гое Байханиие наринаар ойлгодог мэдэрэл хумуужуулхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойрониие зубөөр сэгнэжэ, тэдэндэ унэтэй сэнтэйгээр хандахые Бургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ Бургаха, тэрэниие хугжеехэ;
- Бурагшад уран Байханай зохоол зубеер, хусэд дуурэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ Бураха гол тулэб теоретико-литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо еБотой.

Уран Байханай литература зубөөр, хусэд дуурэнээр, гунзэгыгеер ба еерынгее ажаמידаралда туБатайгаар ойлгожо абахын тула литературы теоридо онсо анхаралаа хандуулан, Бурагшадые ойлгомжын аппараттай болгохо. Уран Байханай литературые угын искусство гэжэ шэнжэлэн узэлгэ, текстнуудэй удха зубеер гаргажа Бургалга.

Энэ программа баазова теоретико-литературна ойлгосонууд дээрэ ундэБэлжэ, тэдэниие гол принцип болгон байгуулагдаа. 7 - дохи класста Бурагшадай урда жэлнуудтэ ойлгожо абаБан мэдэсэ, шадабари буридхэжэ ябталагдана ба Бурагшадые историко-литературна курс узэлгэдэ бэлэдхэнэ. Ондоогоор хэлэхэдэ, 7 -дохи класста литература узэлгын нэгэ шата дуурэжэ, нуге шатада оролгын бэлэдхэл эхилнэ.

Арадай аман зохоолнуудгуйгеер литературы асуудалнууд, илангаяа уран Байханай ёБо заншал, литературна хугжэлтын, ментальна ёБо заншалнууд г.м. хусэд Байнаар ойлгогдохогуй. Гэхэтэй хамта уран Байханай литература хадаа арадай аман зохоолой ургэлжэлэл гэжэ хэлэхэдэ болоно.

Туд программа бэелуулхэдээ, ойлгожо абаБан мэдэсыень шалгахадаа коммуникативно-творческо ажалнуудые унгэргэхэ: творческо(зохеон байгуулгын) мастерской, практикум, даабари, шэлэжэ абаБан зохоолоо бээ даагаад анализ хэлгэ, дун гаргалгын уншагшадай конференци г.м.

Календарно-тематическа түсэб (Календарно-- тематический план)

№	Сэдэб	Саг
	1 четверть	
1	Оршол	1
	<b>Арадай аман зохеол</b>	
2	Түүхэ домогууд	1
3	"Балжан хатан"гэһэн түүхэтэ домог	1
4	"Балжан хатан" гэһэн домогой удхын ба уран найханай анализ	1
5	"Бабжа Барас баатар" гэһэн домог тухай	1
6	"Бабжа Барас баатар"	1
7	Творческо практикум:Түрэл нютагайм домогууд	1
	<b>Һургаалай уран зохеол</b>	
8	Эрдэни Хайбзун Галшиев-буряд арадайнгаа шэдитэн	1
9	"Бэлиг-уун толи"-шэдитэ зүйл мэтэ	1
10	Творческо практикум:Хамтадаа бидэ юунһээшье сухарихагүйбди	1
	<b>Буряд арадай 18-19 зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохеолнууд</b>	
11	Буряд арадай 18-19 зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохеолнууд	1
12	Вандан Юмсуновой ажаябуулга, зохеолго."Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан"	1
13	Эрилтэй хаанай гэрээд үгэ.Долоон хорото хүбүүдэй дүрэнүүд	1
14	Алтан Шаа Мүнгэн хоёрой хуби заяан	1
15	Эрдэмтэ Соохор мориной , тэнгэришүүлэй шэдитэ үүргэ	1
16	"Эрдэмтэ соохор моритой Эрилтэй хаан"гэһэн үльгэроор хэшээл-проект	1
17	Творческо практикум:Арадай аман зохеол ба уран найханай литература соо хүниие , тэрэнэй абари зан зураглалга	1
18	Классһаа гадуур уншалга	
	<b>II четверть</b>	
	<b>Буряд уран зохеол</b>	

<b>Түрэл хэлэн</b>		
19	Н.Г.Дамдинов"Түрэл хэлэн, түрэн дайда"	1
20	Д.А.Улзытуев."Буряад хэлэн"	1
21	Б.Батхуу."Аялгата найхан буряад хэлэмни"	1
<b>Хун</b>		
22	Д.Ц.Дамбаев."Хүн тухай дуун"	1
23	Г.Ц.Дашабылов."Талын хун"	1
24	М.Ж.Самбуев."Миний таабай"	1
25	Ц-Д.Х.Хамаев."Худалшан", "Мэхэшэн"	1
26	Литературна теори.Роман тухай ойлгосо	1
27	Ч.Ц.Цыдендамбаевтай намтар ба зохиохы зам. "Банзарай хубуун Доржо" гэнэн романай гол удха	1
28	Доржын хүршэнэр	1
29	Доржын багшанар	1
30	Мария Николаевна-энэрхы сэдхэлтэй эхэнэр	1
31	Хоёр баяр тохиолдобо	1
<b>III четверть</b>		
32	Творческо практикум:Р.С.Мэрдыеевэй "Доржо Банзаровай портрет" гэнэн зурагаар текст-зураглал бэлдэлгэ	1
33	Литературна теори.Туужа тухай ойлгосо.	1
34	Д.О.Батожабайн намтар ба зохиохы зам."Шалхуу Рабданай хоороонһоо" гэнэн зохиолой гол удха	1
35	Уран зохиол мүнделбэ	1
36- 38	Рабданай нүхэд ба тэдэнэй уршагта ябадалнууд.Колхозой ажабайдал үхибүүдэй хуби заяанда. Хун болохо багаһаа, хулэг болохо унаганһаа"	3
39	Ц.Н.Номтоевтай намтар ба зохиохы зам."Шагжын хула" гэнэн зохиолой гол удха	1
40	"Наранай гараха зуг руу"	1
41	"Түрэл хүрэгтоо"	1
42	"Морин эрдэни"-хэшээл -аяншалга	1
43	Творческо практикум: Морин эрдэнийн дүрэ буряад уран зохиолдо болон	1

	"Шагжын хула"гэһэн туужа соо	
44	Литературна теори.Хөөрөөн тухай ойлгосо	1
45	Б.Н.Ябжановай намтар ба зохоохы зам."Хэрмэшэ" гэһэн зохоолой гол удха.	1
46	Хэрмэшин эзэд	1
47	Дүрбэн хүлтэ нүхэрэй дүрэ	1
4 8	Творческо практикум: Солбон Ринчиновэй "Хүлээлгэ"гэһэн зураг хэрэглэн, хүбүүнэй нэрэхэ эсэгэдэнь бэшэг бэшэлгэ	1
49	Ж.Т.Тумуновай намтар ба зохоохы зам."Талын бургэд"гэһэе зохоолой гол удха	1
50	Мохшоогүй зориг-дундаршагүй дуран	1
51	Творческо практикум:Ц.Номтоевай "Шагжын хула", Б.Ябжановай"Хэрмэшэ" болон Ж.Тумуновай "Талын бургэд"гэһэн зохоолнуудай геройнууд тухай "Эхэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үеын геройнуудай онсо шэнжэ	1
52-53	Хэлэгл хүгжөөлгэ	2
	<b>IV четверть</b>	
54	Литературна теори.Поэмэ тухай ойлгосо	1
55	Н.Г.Дамдинов."Талын дуун"	1
56.	Хэлэглэ хүгжөөлгэ.Жаргал гээшэ юун бэ?	1
57	Творческо практикум: А.Т.Твардовскиин"Василий Тёркин"гэһэн поэмэ болон "Талын дуун"гэһэн поэмэнүүдые зэргэсүүлгэ.Эдэ хоет авторнуудай онсо шэнжэ харуулалга	1
58	Литературна теори.Хошон үгэ болон сатира тухай ойлгосо	1
59-62	Ц.Г.Шагжинай намтар ба зохоохы зам."Будамшуу" гэһэн зохоолой гол удха	4
63	Ц.Г.Шагжинай "Будамшуу"гэһэн зүжэг-шог зүжэглэмэл зохоол	1
64-65	Творческо практикум:Ц.Шагжинай "Будамшуу"гэһэн зохоолтой адли шанартай бусад зохоолнуудын	2
66-	Классхаа гадуур уншалга	2
68	Проект"Нютагаймнай уран зохоолшод"	1

## Нуралсалай ба методическа материалнууд

Нурагшын литература:

- 1) С.А.Ошорова,С.С.Балданова Буряад литература 7 класста үзэхэ ном: Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2018. 2 хуби.
- 2) Буряад литератураар тестнууд.
- 3) «Булагай эхин» үхибүүдэй хрестомати:Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2008он Багшын литература:
  1. Буряад нургуулийн программа. Буряад литература,Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2009.
  2. Батоев Б-Д Б, ДоржиевД-Н Д,Балданов С.Ж,Ошоров С.Г,Патаева В.Д «Буряад хэлэн болон литератураар дунда нургуулийн нуралсалай заршам» Улаан-Үдэ « БГУ», 2004
  3. Будаев С.Д, Жанчипова Ц.С, Буряад литература 5 класста үзэхэ ном: Митупова Д.Х, Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2011.
  4. Буряад литератураар тестнууд.
  5. Дареева О.А, Богомолова О.И, «Путешествуем по Бурятии» Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2010.
  6. Махатов В.Б «Буряад уран зохёол зааха методико»
  7. Номтоева-Дансаранова Ц.Ц «Алтан гурбан үгэ» Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2010.
  - 8.Портредүүд. 9.Планшедүүд.
- 10.Санжадаева Г.С «Новые технологии на уроках литературы»  
Научно методическое пособие .,Улан-Удэ «Бэлиг»,2006
- 11.Санжадаева Г.С «Методика анализа художественной прозы» Улан-Удэ,2008г.
- 12.Санжадаева Г.С, Пашина Н.В, Казарцева И.В «Уроки литературы в современной школе на основе педагогических технологий» Улан-Удэ, 2007г
- 13.Хрестоматия « Булагай эхин»
- 14.Шагдаров Л.Д, Хомонов М.П, «Буряад, ород оньһон, хошоо үгэнүүд» Улаан-Үдэ «Бэлиг», 2008.
- 15.Буряад хэлэ үзэхэ сахим (электронно ном) 2 хуби
16. Буряад хэлэн дээрэ сайтнууд: <http://buriyadxelen.com/>; <http://www.referun.com>